

Виробничі відходи. Їх використання та знешкодження

Не дивлячись на те, що Рівненщина не відноситься до регіонів України з особливо високим промисловим потенціалом, проблема утилізації та екологічно безпечного захоронення техногенних відходів з кожним роком набуває для області все більшої гостроти. Причин тут чимало, однак виділю ліпне дві. По-перше, в області немає жодного крупного підприємства, яке б повністю працювало за безвідходною технологією, і, по-друге, із всієї маси особливо небезпечних відходів, які утворюються, лише 5 відсотків повторно використовується або знешкоджується. Решта ж спрямовується у різного роду спеціалізовані поверхневі сховища та відвали, які є серйозними потенційними джерелами забруднення довкілля.

Варто зазначити, що негативний вплив промислових відходів на стан навколишнього природного середовища області потребує ще досить глибокого комплексного наукового вивчення, однак відсутність у фахівців на даному етапі й достовірної інформації саме про такий і вплив аж ніяк не може бути приводом до самозаспокоєності та бездіяльності.

Зрозуміло, що подальший розвиток економічного потенціалу області не може базуватись на традиційних високо відходних технологіях. Це недопустимо і з економічних, ні з екологічних міркувань.

Проблема небезпечних відходів повинна вирішуватись лише шляхом широкомасштабного впровадження мало- та безвідходних технологій, застосування сучасних екологічно безпечних методів знищення, знешкодження та захоронення відходів.

Саме з таких позицій виходять сьогодні органи державної влади та управління нашої області, формуючи основні напрямки сучасної регіональної екологічної політики.

Щорічно на Рівненщині утворюється біля 600 тис. тонн токсичних відходів різного ступеня небезпеки. Незважаючи на значний спад промислового виробництва, процес накопичення відходів триває.

За офіційними даними в області заскладовано понад 14,7 мільйона тонн токсичних відходів, а яких 22,2 тонни першого класу небезпеки, 1,2 тис. тонн другого, 76,8 тонни третього і 14,6 мільйона тонн четвертого класу небезпеки. Із цієї кількості відходів трохи більше 14 мільйонів тонн зберігається у відвалах фосфогіпсів та на території накопичувача промислових відходів ВАТ "Рівнеазот". Зрозуміло, що вирішення проблеми утилізації промислових відходів у великій мірі залежить від того, як успішно ця проблема буде вирішена саме на цьому підприємстві. Про це вже йшла мова у попередньому «Мікологічному віснику». Слід відмітити, що ще в 1996 році ВАТ "Рівнеазот" укладено договір з Северодонецьким інститутом "Хімтехнологія" на розробку технології переробки фосфогіпсу у сульфат амонію. Метою цього договору є пошук ефективної технології переробки фосфогіпсу з отриманням кінцевої товарної продукції для потреб сільського господарства. Мається на увазі запровадити на підприємстві технологію переробки фосфогіпсу у вапняно-аміачну та кальцієву селітру з утворенням побічного продукту— карбонату кальцію, або, простіше, крейди. В даний час цим інститутом розробляється робочий проект дослідно-промислового комплексу по переробці фосфогіпсу. Можна, не безпідставно, сподіватись, що даний проект буде реалізований на практиці уже найближчим часом.

Відходи інших підприємств області в кількісному виразі значно поступаються ВАТ "Рівнеазот", проте створюють не меншу загрозу навколишньому природному середовищу. В даний час на підприємствах області ТИМЧАСОВО зберігається майже 20 тонн гальвановідходів, 47,5 тонн нафто відходів, майже 60 тонн відходів, що містять фенол, 13 тонн міді, К ГОНІ свинцю тощо. Ці токсичні відходи відносяться до 1—3 класів небезпеки і підлягають обов'язковій утилізації або захороненню на полігонах

промвідходів. Про будівництво такого полігону йде мова уже декілька років, однак проблема не знаходить свого вирішення через відсутність відповідної земельної ділянки. Досвід, набутий у цій справі протягом останніх років, свідчить, що перспектива організації регіонального полігону для областей Західної України малоймовірна. Якщо ми хочемо зрушити з мертвої точки цю проблему, то іншого варіанту, ніж вирішити її власними силами в області, практично немає. У зв'язку з цим нещодавно на рівні обласної держадміністрації прийняте розпорядження, яким передбачено створити компетентну комісію по повторному вивченню питання можливості будівництва на території області полігону для знешкодження і захоронення токсичних промислових відходів. %

Потрібно зазначити, що захоронення токсичних промислових відходів на полігонах є на сьогодні найпростішим способом усунення негативної дії відходів. При багатьох перевагах (простота, відносна дешевизна), він має цілий ряд істотних недоліків, серед яких варто виділити, принаймні, два:

1) захороняючи відходи, ми втрачаємо значну кількість корисних і дефіцитних хімічних речовин і компонентів, які з успіхом можна використовувати в господарських цілях;

2) захоронення, яке б надійне воно не було, породжує ряд негативних екологоекономічних чинників (загроза забруднення навколишнього середовища та здоров'ю людей внаслідок не прогнозованого впливу на полігон стихійних явищ, крупних аварій, диверсій, необхідні, значних матеріальних затрат на після експлуатаційній стадії тощо)

Враховуючи все це, до проблеми спорудження в області полігону слід, на нашу думку, підходити зважено, комплексно, з врахуванням вище зазначених недоліків та існуючого зарубіжного досвіду.

Що маєтись на увазі? Для забезпечення більш ефективного використання вторинних ресурсів, зниження екологічного ризику при поводженні з токсичними відходами, пропонується паралельно з вирішенням проблеми захоронення окремих груп токсичних відходів вирішити питання знешкодження відходів термічним та хімічним методами з наступним використанням продуктів знешкодження.

Попередня робота в цьому напрямку уже ведеться. Зокрема, вивчається можливість Використання очисних споруд промстоків ВАТ РЗТА для утилізації гальванонідходів підприємств області та повторного використання отриманих в результаті очистки речовин. Ідея цілком реальна, враховуючи унікальність цих очисних споруд, їх потужність та нинішній стан.

Крім цього, пропрацьовується варіант термічного знешкодження окремих відходів, суть якого полягає у спалюванні токсичних відходів при надвисоких температурах на спеціальних установках без загрози навколишньому природному середовищу. За нашими даними, термічному знешкодженню може піддаватись до 70% усіх токсичних відходів, які утворюються на підприємствах області. Відповідні пропозиції як вітчизняних, так і зарубіжних фірм щодо можливості та умов поставки таких установок в область в даний час детально вивчаються.

М. Безкорвайний